

Elektrik enerjisi sahəsi
Azərbaycanın sosial problemlərinin həll olunmasında xüsusi rol oynayır.
Heydər Əliyev

Azərbaycan işıqları

“Azərenerji” ASC-nin orqanı

30 noyabr 2016-cı il
ÇƏRŞƏNBƏ

№ 22
(1148)

www.azerenerji.gov.az

“...Biz Belarus tərəfinə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması məsələsində tutduğu mövqeyə görə çox minnətdar. Belarus həmişə qanunun aliliyinin, beynəlxalq hüququn və beynəlxalq təşkilatların qərar və qətnamələrinin yerinə yetirilməsinin tərəfdarıdır. Biz qətiyyətlə əməkdaşlıq potensialının gücləndirilməsi niyyətindəyik”.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

RƏSMİ XRONİKA

17 noyabr
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ABŞ-in yeni seçilmiş Prezidenti Donald Trampa telefonla zəng edib. Dövlətimizin başçısı Donald Trampı prezident seçkilərində qələbəsi münasibətlə təbrik edib, ona ali dövlətçilik fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

18 noyabr
Prezident İlham Əliyev Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin yeni gəmilərinin istismara verilməsi mərasimində iştirak edib.
Prezident İlham Əliyev Rusiya Federasiyası Dövlət Dumasının beynəlxalq məsələlər komitəsinin sədri Leonid Slutskini qəbul edib.

21 noyabr
Prezident İlham Əliyev TOTAL şirkətinin baş icraçı direktoru Patrik Puyanneni qəbul edib.

22 noyabr
Prezident İlham Əliyev Amerika Birləşmiş Ştatlarının dövlət katibinin köməkçisinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə müavini xanım Bridcet Brinki qəbul edib.
Prezident İlham Əliyev Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri Zati-alləri cənab Mladen İvançiq ölkəsinin milli bayramı – Dövlətçilik günü münasibətlə təbrik edib.

23 noyabr
Prezident İlham Əliyev Bakı Ekspo Mərkəzində keçirilən Azərbaycan Beynəlxalq Daşınmaz Əmlak və İnvestisiya Sərgisi ilə tanış olub.
Prezident İlham Əliyev Avropa Voleybol Konfederasiyasının prezidenti Aleksandar Boricqi qəbul edib.

Prezident İlham Əliyev “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 oktyabr tarixli 343 VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Sərəncam verib.

Prezident İlham Əliyev “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 oktyabr tarixli 340-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 oktyabr tarixli 354-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Sərəncam verib.

25 noyabr
Prezident İlham Əliyev Sabunçu rayonunun Ramana qəsəbəsində qazalı vəziyyətdə olan binanın sakinləri üçün tikilmiş yeni binanın açılışında iştirak edib

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan memarlarına Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdlərinin verilməsi, “Əməkdar memar” fəxri adının verilməsi, Azərbaycan memarlarının “Tərəqqi” medalı ilə təltif edilməsi haqqında sərəncamlar imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev Ə.A.Vəliyevin “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilməsi haqqında Sərəncam verib

Prezident İlham Əliyev may ayının 5-ni Azərbaycan Respublikasında “Xalçaçı günü” peşə bayramı kimi təsis edilməsi haqqında Sərəncam verib.

Prezident İlham Əliyev Albaniya Respublikasının Prezidenti Buyar Nişaniyə ölkəsinin milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətlə təbrik teleqramı göndərib.

Prezident İlham Əliyev Mavritaniya İslam Respublikasının Prezidenti Zati-alləri cənab Məhəmməd uld Əbdülazi ölkəsinin milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətlə təbrik edib.

26 noyabr
Prezident İlham Əliyev İran İslam Respublikasının Prezidenti Həsən Ruhaniyə Semnan vilayətində baş vermış faciə ilə əlaqədar başsağlığı verib.
Prezident İlham Əliyev Kuba Respublikası Dövlət Şurasının və Nazirlər Şurasının Sədri Zati-alləri cənab Raul Kastro Rusa Kuba Respublikası Dövlət Şurasının və Nazirlər Şurasının keçmiş Sədri Fidel Kastro Rusun vəfatı ilə əlaqədar başsağlığı verib.

27 noyabr
Prezident İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının təhsil və elm naziri Olqa Vasilyevanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

28 noyabr
Prezident İlham Əliyev Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisi Baronessa Nikolsonun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Prezident İlham Əliyev CISCO şirkətinin baş vitse-prezidenti Maykl Qanserin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Prezident İlham Əliyev və Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərə gələn Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun təkbətək və geniş tərkibdə görüşləri olub. Prezidentlərin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə görüşü başa çatdıqdan sonra Azərbaycan-Belarus sənədlərinin imzalanması mərasimi olub. Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər. Həmin gün Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya “Heydər Əliyev” ordeninin təqdim edilməsi mərasimi olub. Ali qonağın şərəfinə rəsmi qəbul təşkil olunub.

29 noyabr
Prezident İlham Əliyev Cənubi Afrika Respublikasının beynəlxalq əlaqələr və əməkdaşlıq naziri xanım Maite Nkoana-Maşabanenin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib

Azərbaycan-Belarus münasibətlərinin inkişafı və möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm hadisə

◆ Xəbər verdiyi kimi, noyabrın 28-də Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərə gəlib. Rəsmi qarşılanma mərasimindən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun təkbətək və geniş tərkibdə görüşləri olub.

Prezident İlham Əliyevin və Prezident Aleksandr Lukaşenkonun nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə görüşü başa çatdıqdan sonra Azərbaycan-Belarus sənədlərinin imzalanması mərasimi olub. Sənədlərin imzalanması mərasimindən sonra hər iki ölkənin prezidenti mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

Belarus Respublikasının Prezidentini səmimi qəlbənd saldıran Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bəyanatında deyib ki, bizim görüşlərimiz müntəzəm xarakter daşıyır. Biz həm artıq dəfələrlə keçirilmiş rəsmi, həm də işgüzar görüşlər çərçivəsində çox tez-tez görüşürük. Bizim əlaqələrimiz həmişə çox səmimi, açıq, dostluq xarakterli daşıyır. Belarus Respublikasının Prezidentinin bugünkü səfəri ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafı və möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm hadisədir. İndicə bir çox istiqamətlər üzrə gələcək əlaqələrimizi müəyyənləşdirəcək xeyli sənədlər imzalanıb. Bu gün biz təkbətək və geniş tərkibdə görüşlər çərçivəsində münasibətlərimizin geniş spektrini müzakirə etdik və əməkdaşlıq potensialının gücləndirilməsi arzusunu bildirdik. İndicə imzalanan hər bir sənəd böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Sənədlər arasında prezidentlərin imzaladığı və əməkdaşlığımızı əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirən, eləcə də münasibətlərimizin ruhunu və xarakterini əks etdirən Birgə Bəyanat xüsusi yer tutur.

“Biz Belarus tərəfinə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması məsələsində tutduğu mövqeyə görə çox minnətdar. Belarus həmişə qanunun aliliyinin, beynəlxalq hüququn və beynəlxalq təşkilatların qərar və qətnamələrinə yerinə yetirilməsinin tərəfdarıdır. Biz qətiyyətlə əməkdaşlıq potensialının gücləndirilməsi niyyətindəyik. Biz beynəlxalq qurumlarda bir-birimizi fəal dəstəkləyirik. Bizim ölkələrimiz arasında qarşılıqlı dəstək artıq reallıqdır və sanki avtomatik rejimdə həyata keçirilir. Bizim ya Belarusun, ya da Azərbaycanın üzv olmadığı təşkilatlarda həmişə bir-birimizi dəstəkləməyimiz, söz deməyimiz xüsusi dəyərlidir. Bu, xüsusilə əhəmiyyətlidir. Çünki əgər sən hər hansı təşkilatın üzvü sənə, iclaslarında iştirak edərsən, həmişə yalana, böhtana, ədalətsizliyə cavab verə bilərsən. Lakin Belarus Azərbaycanın iştirak etmədiyi bəzi təşkilatların üzvüdür, həmçinin biz Belarusun iştirak etmədiyi bəzi təşkilatların üzvüyük. Ancaq bilirik ki, əgər bu qurumlar çərçivəsində ölkələrimizə qarşı əsassız hücum cəhdləri olarsa, biz həmişə öz prinsiplərimizi müdafiə edəcəyik. Bu, çox dəyərlidir. Düşünürəm ki, burada iştirak edənlər mənim nə barədə danışdığını bilirlər”, - deyən dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, biz əməkdaşlığın bu səviyyəsini qiymətləndirik. Bizim aramızda qarşılıqlı hörmətə, rəğbətə, əmək-

daşlıq və dəstəyə əsaslanan xeyli dərəcədə azalmışdır. Eləcə də istehsal olunan maşınların, mexanizmlərin, traktorların başqa ölkələrə ixracına başlamışıq. Elm, təhsil sahəsində də böyük potensial var.

“Biz aqrosənaye kompleksləri sahəsində əməkdaşlıqla bağlı hərəffəli müzakirə apardıq. Şadam ki, kənd təsərrüfatının bu sahəsində də Belarus müxtəssisləri tərəfindən iri layihə reallaşdırılacaq. Belarus tərəfinin bu sahədə çox yaxşı təcrübəsi var”, - deyən ölkə rəhbəri vurğulayıb ki, biz əməkdaşlıq potensialını genişləndirməyi nəzərdə tuturuq. Bu gün Azərbaycanın Belarusda, Belarusun isə Azərbaycanda ticarət evlərinin yaradılması barədə qərar qəbul olunub. Biz bu məsələdə Belarusdan geri qalırıq. Belə ki, Belarusun artıq Azərbaycanda ticarət nöqtələri, obyektleri var. Biz isə hələlik buna yeni hazırlıqır. Düşünürəm ki, yaxın vaxtlarda bu istiqamətdə mövqələrimizi bərabərləşdirəcəyik. Biz münasibətlərimizin dayarını bir daha geniş müzakirə etdik. Qərara gəldik ki, biz rəqib deyilik. Biz Belarusla olmayan meyva-tərəvəzləri, digər kənd təsərrüfatı

məhsullarını, Belarus isə bizim idxal etdiklərimizi istehsal edir. Buna görə razılaşdıq ki, nəzarəti məqsədyönlü şəkildə həyata keçirək və hələlik aşağı səviyyədə olan qarşılıqlı əmtəə dövriyyəsini gücləndirməyə rəvac verək.

Prezident İlham Əliyev deyib ki, bizim qarşılıqlı fəaliyyətimizin mühüm hissəsini hərbi sənaye sahəsi təşkil edir. Biz bu sahədə də qoxdan tərəfdaşlıq edirik və bir-birimizi sınaqdan çıxarmışıq. Biz hərbi sənaye kompleksi sahəsində əməkdaşlıq səviyyəsindən çox razıyıq və əməkdaşlıq gücləndirmək niyyətindəyik. Bizim qarşılıqlı fəaliyyətimizin yeni istiqamətinə gəlincə, energetika sahəsini qeyd etmək olar. Bu əməkdaşlığın uzunmüddətli və möhkəm olması barədə də müvafiq göstərişlər verilib. Çünki neft emalıyatlara və neft ixracatı sahəsində, eləcə ki, uzunmüddətli tədarüklər lazımdır. Biz neqliyyat sahəsində əməkdaşlıq barədə məsləhətləşmələrə başlamışıq. Bildiyiniz kimi, biz regionumuzda yeni neqliyyat dəhlizlərinin yaradılması ilə bağlı iri layihələr həyata keçiririk. Azərbaycan və Belarusun coğrafi mövqeyi bizi bu istiqamətdə çox

faal əməkdaşlıq etməyə imkan verir. Biz imkanlarımızdan və müxtəlif ölkələrə əlaqələrdən istifadə edərək öz ölkələrimizin ərazisindən yük daşımalarnın həcmi artırmaqlıy. Belarus Prezidentinin rəsmi səfəri ikitərəfli münasibətlərin inkişafı üçün həmişə böyük əhəmiyyət daşıyır. Əminəm ki, bu səfər də bizim qarşılıqlı dostluq münasibətlərimizin inkişafına təkan verəcək. Biz bu əlaqələri çox yüksək qiymətləndirik.

Prezident Aleksandr Lukaşenko bəyanatında deyib: “Hörmətli İlham Heydər oğlu, dediyiniz xoş sözlərə görə Sizə bir daha təşəkkür edirəm. Bilirəm ki, onlar ürəkdən gələn sözlərdir. Biz Sizin mövqeyinizi həmişə çox yüksək qiymətləndirik. Bizim münasibətlərin, haqiqətən, müəyyən böyük tarixi var. Belarus-Azərbaycan münasibətlərinin yaranmasından 20 ildən çox keçir. Belə münasibətlər qurmaq asan məsələ deyil. Buna görə biz onları qiymətləndiririk, onları qoruyuruq. Bizim münasibətlər strateji tərəfdaşlıq səviyyəsindədir. Bizim kimi münasibətləri olan dövlətlər çox deyil. İlham Heydər oğlu yaxşı bilir ki, dövlətlər arasında, xüsusən dövlət başçıları arasında münasibətlər müxtəlif cür formalaşır. Biz seçim etməli oluruq. Biz prezidentlər olaraq nə qədər mürəkkəb olsa da, ən xoş münasibətlər yaratmağa borcluuyq. Bəzən bu, çətin başa gəlir, insan çox gərginlik hiss edir. Amma dostluqda Belarusda, Minskədə və bu burada, Bakıda görüşəndə həmişə xoş ümidlər, xoş arzular yaranır. Praktiki olaraq bütün məsələlər üzrə bizim mövqələrimiz tamamilə üst-üstə düşür. Biz çox səmimiyyət və bunu gizlətmirik”.

Belarus Prezidenti qeyd edib ki, beynəlxalq gündəliklə bağlı praktiki olaraq fikir ayrılığımız yoxdur. Hər iki ölkənin beynəlxalq təşkilatlarda səmərəli əməkdaşlıq etdiyini, bir-birini dəstəklədiyini vurğulayan Prezident Aleksandr Lukaşenko deyib: “Əlbəttə, hər şeyin əsası ticarət-iqtisadi əməkdaşlıqdır. Biz gizlətmirik ki, son bir ildə dünya bəhrəni ilə əlaqədar bizim ticarət-iqtisadi əməkdaşlığımızda geriləmə olub.

(Ardı 2-ci səhifədə)

FAKT... HADISƏ... XƏBƏR...

Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva Baronessa Nikolsonun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb

◆ Noyabrın 28-də Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva ölkəmizdə səfərə olan Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisi Baronessa Nikolsonun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb. AZƏRTAC xəbər verir ki, Baronessa Nikolsonun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Heydər Əliyev Fondunda görüşdən şad olduğunu deyən Fondun prezidenti Mehriban Əliyeva bu səfərin ölkələrimiz arasında dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinə xidmət edəcəyinə əminliyini bildirdi. Böyük Britaniya Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisinin fəaliyyətinin böyük hörmətə layiq olduğunu vurğulayan Azərbaycanın birinci xanımı qonağın siyasi fəaliyyəti ilə yanaşı, ictimai

fəaliyyətini xüsusi qeyd etdi. Mehriban Əliyeva Baronessa Nikolsonun uşaqlara qayğı, qadınların hüquqlarının müdafiəsi, mədəniyyət və digər sahələrdə gördüyü işləri yüksək qiymətləndirdi. Azərbaycanın birinci xanımı qonağın ölkəmizə, xüsusilə də Heydər Əliyev Fondu ilə gələcək əməkdaşlığına ümidvar olduğunu bildirdi. Baronessa Nikolson Heydər Əliyev Fondunun heyəta keçirdiyi layihələrdən danışaraq gələcəkdə Fondla səhiyyə sahəsində bir sıra layihələrin reallaşdırılması təklifini irəli sürdü. Eyni zamanda, Azərbaycan və Böyük Britaniya parlamentlərarası dostluq qrupunun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən Baronessa Nikolson Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyevanı Lordlar Palatasında görüşlər keçirilməsi məqsədilə Britaniyaya səfərə dəvət etdi.

BU NÖMRƏDƏ

Avadahlıqların istismar səviyyəsi yüksəldilir

3

Əillərə dövlət qayğısı gətirdikc artır

4

Georgi Kvirikaşvili: Gürcüstan hökuməti Azərbaycanın və Türkiyənin iştirakı ilə reallaşdırılan layihələrə böyük önəm verir

◆ Gürcüstan hökuməti Azərbaycan və Türkiyə ilə strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsində maraqlıdır. Biz Azərbaycanın və Türkiyənin iştirakı ilə reallaşdırılan layihələrə böyük önəm veririk.

Bu sözləri Gürcüstanın Baş naziri Georgi Kvirikaşvili parlamentin noyabrın 26-da keçirilən iclasında çıxışı zamanı söyləyib. Baş nazir deyib ki, Gürcüstan hökumətinin xarici siyasət kursu həmişə məlumdur. Biz bütün qonşularla mehriban dostluq şəraitində yaşamaq istəyirik. Azərbaycan və Türkiyə bizim strateji müttəfiqlərimizdir. Bu ölkələrlə münasibətlərin daha da möhkəmlənməsi, global layihələrdə birgə iştirakımız bizim üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. İnanıram ki, biz Şərqi-Qərbi dəhlizini genişləndirəcəyik və bu yolla xalqlarımızın rifahını daha da yaxşılaşdıracağıq.

G.Kvirikaşvili ölkəsinin Avropaya inteqrasiyası, NATO ilə əməkdaşlığı məsələsinə də aydınlıq gətirib. Bu iki beynəlxalq təşkilatla əməkdaşlığın genişləndirilməsinin Gürcüstanın xarici siyasətinin əsas prioritetlərindən olduğunu bildirdi.

Azərbaycan-Belarus münasibətlərinin inkişafı və möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm hadisə

(Əvvəlki 1-ci səhifədə)

Bu gün razılığa gəldik ki, - hətta rəqəmlər göstərsə, mən onları təxmin etmirəm, - gələn il biz əmtəə dövriyyəsinin həcmi 700 milyon dollara çatdıra bilərik. Bu isə ən əlverişli ildəkindən demək olar ki, iki dəfə çoxdur. Məlum oldu ki, bizdə hələ istifadə ediləməyən ehtiyatlar çoxdur. İlham Heydər oğlu indicə dedi ki, biz kənd təsərrüfatında sadəcə malgöndərmələr, qarşılıqlı mübadilə layihəsi üzərində işləməyə hazır olmaqla kifayətlənməyib, burada bəzi kənd təsərrüfatı müəssisələrini tam təhvil verməyə hazırıq. Biz burada ən müasir müəssisə tikməyə hazırıq ki, Azərbaycanın ehtiyatlarınıza bu müəssisənin nə demək olduğunu öz gözünü görə bilərsiniz. Ola bilsin ki, bu təcrübə Azərbaycanı təkrarlamaq üçün yararlıdır. Biz qarşılıqlı surətdə hazırıq ki, Azərbaycan öz mallarını Belarus bazarına daha geniş təqdim etsin. Özü də təkcə Belarus bazarı deyil, - hər halda bu, Avropanın mərkəzidir, - biz Azərbaycanın mallarını həm Avropada, həm də Avrsiya iqtisadi ittifaqında satışına kömək göstərməyə hazırıq. İlham Heydər oğlunu haqqında danışdıqı ticarət evləri bu əməkdaşlığın inkişafı üçün yaxşı vasitə olacaqdır.

Bu görüşün hər iki ölkə arasında əməkdaşlığın yeni konkret istiqamətlərini müəyyənləşdirməyə imkan verdiyini vurğulayan Prezident Aleksandr Lukaşenko deyib: "İdman barədə mən hələ o

vaxt demədim, bir daha təkrar edərdim, siz Avropa Oyunlarını parlaq səviyyədə keçirdiniz, heç kəs həmin turiri təkrar edə bilməz. Siz elə bir səviyyə müəyyən etdiniz ki, ümumiyyətlə, əsas olimpiada, dünya olimpiadası bu dərəcədə hazırlanmış, keçirilmişdir. Siz təkcə Bakının deyil, bütün ölkənin simasını dəyişmişsiniz. Bunu təkrarlamaq asan məsələ deyil. Bunu dərhal demədim, ikinci Avropa Oyunlarını bizdə, Belarusda keçiriləcəyini nəzərdə tuturdum. Əlbəttə, biz siz üstələyə bilərik, lakin belaruslulara xas olan səmimiyyətlə dedim, biz çalışacağıq ki, bu Oyunların açılışında, bağlanışında və keçirilməsində Azərbaycanın geri qalmaq. Buna görə, İlham Heydər oğlu, vaxtilə siz mənə dəvət etdiyiniz kimi, indi mən həm Sizi, həm də Azərbaycanlı qardaşlarımızı 2019-cu ildə keçiriləcək həmin Oyunlara dəvət edirəm. Biz estafeti sizdən qəbul edirik. Əlbəttə, biz sizin topladığınız o qiymətli təcrübəni mənimsəmək istərdik ki, həmin Oyunları layəqətlə, yüksək səviyyədə keçirək. İdmanda konkret əməkdaşlığın başqa istiqamətləri üzrə də sizin təcrübənizi öyrənməyə hazırıq. Kimin fikrinə gələrdi ki, vaxtilə idmanın çox növlərini Azərbaycan Belarusdan öyrəndiyi halda, bu gün biz idmanın çox növləri üzrə Azərbaycanı öyrənməli olacağıq. Ümumiyyətlə, biz qoçaq adamlarıq. Rəddə siz çox layəqətli çıxış etdiniz və bu, çox cəhətdən sizin keçirdiyiniz Avropa

Oyunları sayəsində mümkün oldu. Bildiyiniz kimi, həm sizin Prezident, həm də mən eyni zamanda Milli Olimpiya komitələrinin prezidentləyirik. Bu gün idman həm Azərbaycan Prezidentinin həyatında, həm də mənim həyatımda mühüm yer tutur və xüsusi rol oynayır. Biz öz vətəndaşlarımızı idmana həm maraqlandırmaq, həm də sevgi aşılayırıq. Prezidentin dediyi kimi, bizim münasibətlərimizdə, ümumiyyətlə, qapalı mövzu yoxdur və biz kiminsə əleyhinə dostluq etmirik, bizim buna ehtiyacımız yoxdur. Biz öz dövlətlərimizin və xalqlarımızın inkişafı naminə dostluq edirik. Biz istəyirik ki, gördüyümüz işlərin müqabilində bizim insanların təşəkkürünə layiq olan iz qoyaq. Biz bunu da gizlətmirik. Odur ki, kənd təsərrüfatından başlanmış hərbi-sənaye kompleksinə qədər heç bir qapalı mövzu yoxdur. Biz bu sahələrdə həmişə əməkdaşlıq etmiş və hər hansı maneələrə, əngəllərə və rəqabətə baxmadan əməkdaşlıq edəcəyik. Mən dostum, həmkarım Azərbaycan Prezidentini onun üçün münasib olan istənilən vaxtda bizə, Belarusa rəsmi səfərə dəvət edirəm. İlham Heydər oğlu, biz Sizi Belarusda ən yaxın, bizə doğma insan kimi gözləyəcəyik. Siz həmişə, nə qədər çətin olsa da ən müəkkəb meqamlarda neinki kömək etməyə hazır olmusunuz, həm də kömək etmişsiniz. Mən fəxr edirəm ki, bizim aramızda bu cür xeyirxah dostluq münasibətləri yaranıb".

Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya "Heydər Əliyev" ordeni təqdim edilib

◆ **Noyabrın 28-də Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya "Heydər Əliyev" ordeninin təqdim edilməsi mərasimi olub.**

AZƏRTAC xəbər verir ki, mərasimdə çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun "Heydər Əliyev" ordeni ilə təltif olunması barədə Sərəncam imzaladığını bildirdi. Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, müasir Azərbaycanın banisi olan Ulu Öndərin adını daşıyan "Heydər Əliyev" ordeni ali dövlət mükafatıdır və Azərbaycan xalqı qarşısında xüsusi xidmətlərə görə həm Azərbaycan vətəndaşlarına, həm də xarici ölkə vətəndaşlarına təqdim olunur.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan və Belarus dövlətləri arasında münasibətlərin əsasının qoyulmasında ulu öndər Heydər Əliyev və Aleksandr Lukaşenkonun xidmətlərini mənəunluqla xatırladı. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev Prezident Aleksandr Lukaşenkonun müasir Belarus dövlətçiliyinin inkişafında və ölkənin əldə etdiyi nailiyyətlərdə rolunu xüsusi vurğuladı, bu gün Belarusun müasir dinamik inkişaf edən dövlətə çevrildiyini dedi. Məhz buna görə də Belarus xalqının Prezident Aleksandr Lukaşenkonun bu fəaliyyətini yüksək qiymətləndirdiyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev uğurla inkişaf edən bu münasibətlərin qarşılıqlı etimada, hörmətə və dostluq prinsiplərində söykəndiyini qeyd etdi. Belarus Prezidentinin ölkəmizə bu səfərinin əhəmiyyətindən danışan dövlətimizin başçısı səfər zamanı ikitərəfli münasibətlərə dair səmərəli müzakirələrin aparıldığını bildirdi. Prezident İlham Əliyev Aleksandr Lukaşenkonu təbrik etdi, Belarusun tərəqisi və Azərbaycan-Belarus münasibətlərinin inkişafı yolundakı fəaliyyətində ona yeni uğurlar arzuladı.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

Aleksandr Lukaşenko dedi ki, Heydər Əliyev şərafəti, cəmiyyətdə mənfi hallarla bənsəz mubarizə aparan bir rəhbər və gənc nəsil üçün bir nümunə idi. Prezidentlik fəaliyyəti dövründə ümummilli lider Heydər Əliyevlə beynəlxalq tədbirlərdə təmaslarının onda dərin təəssürat yaratdığı məmnuqlu xatırlayan Belarus Prezidenti vurğuladı ki, ölkələrimiz arasında bugünkü münasibətlərin yüksək səviyyədə olmasının əsasını məhz Heydər Əliyev qoyub.

Prezident Aleksandr Lukaşenko Belarus xalqının tarixdə bir çox sınaqlarla üzlaşdığını dedi, Böyük Vətən müharibəsindən sonra ölkənin quruculuq işlərində Belarus xalqı ilə birlikdə digər xalqların nümayəndələrinin, o cümlədən azərbaycanlıların fəal iştirak etdiklərini bildirdi. Aleksandr Lukaşenko Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin əldə edilməsində Azərbaycan neftinin həlledici əhəmiyyətə malik olduğunu qeyd etdi.

Belarus Prezidenti Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll edilməsində vacibliyini vurğuladı və münaqişənin həlli istiqamətində Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasəti yüksək qiymətləndirdi.

Prezident Aleksandr Lukaşenko son illərdə Azərbaycanda bütün sahələrdə çox böyük inkişafın əldə edildiyini və Ulu Öndərin işini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında gedən bu inkişaf prosesinin Azərbaycanın müasirliyini göstərdiyini vurğuladı. Belarus Prezidenti neftdən əldə olunan gəlirlərin dövlət başçısının həyata keçirdiyi müdrik siyasət nəticəsində səmərəli və xalqımızın firavanlığı naminə istifadə olunduğunu xüsusi qeyd etdi.

Sonda Aleksandr Lukaşenko Prezident İlham Əliyevə bir daha minnətdarlığını bildirdi.

DÖVLƏT İDARƏÇİLİYİ

Azərbaycan Prezidentinin Fərmanı ilə yeni publik hüquqi şəxslər yaradılıb

◆ **Prezident İlham Əliyev noyabrın 24-də Azərbaycan Respublikasında dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında Fərman imzalayıb.**

AZƏRTAC xəbər verir ki, Sərəncama əsasən "Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi əsasında "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxs, "Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının statusuna bərabər sayılan dövlət orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Respublikasının Müəllif Hüquqlar Agentliyi əsasında "Azərbaycan Respublikasının Müəllif Hüquqlar Agentliyi" publik hüquqi şəxs yaradılıb.

Həmçinin "Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının statusuna bərabər sayılan dövlət orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi əsasında Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinin tabeliyində "Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji

Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxs, "Dövlət orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi (AZƏRTAC) əsasında "Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi (AZƏRTAC)" publik hüquqi şəxs yaradılıb.

Bundan başqa, "İcra hakimiyyəti orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Dənizkənarı Bulvar İdarəsi əsasında "Dənizkənarı Bulvar İdarəsi" publik hüquqi şəxs, "İcra hakimiyyəti orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Bakı Naqliyyat Agentliyi əsasında "Bakı Naqliyyat Agentliyi" publik hüquqi şəxs yaradılıb.

Sərəncama əsasən, "İcra hakimiyyəti orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi əsasında "İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxs, "İcra hakimiyyəti orqanı" hüquqi statusuna malik Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Tərcümə Mərkəzi əsasında "Tərcümə Mərkəzi" publik hüquqi şəxs yaradılıb.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Dövlət Fəldəyər Xidməti Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidmətinin tabeliyinə verilib və onun səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidmətinə həvalə edilib.

Sərəncama əsasən Nazirlər Kabineti bu Fərmanla yaradılan publik hüquqi şəxslərin Nizamnaməsini layihəsini, yeni yaradılan publik hüquqi şəxslərin təsisçisinin səlahiyyətlərini həyata keçirmələri barəsində təkliflərini iki ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Prezidentinə təqdim etmişdir.

ƏMƏKDAŞLIQ

Azərbaycan ilə Çexiya arasında enerji sahəsində Anlaşma Memorandumu imzalanacaq

◆ **Azərbaycan Respublikası ilə Çex Respublikası arasında enerji sahəsində Anlaşma Memorandumu imzalanacaq.**

Energetika Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirib ki, bu barədə energetika nazirinin müavini Natiq Abbasovun Çex Respublikasının Sənaye və Ticarət Nazirliyinin xarici iqtisadi siyasət departamentinin direktoru Martin Pospişil və Azərbaycanla Çex Respublikası arasında iqtisadi, elmi-texniki və mədəni əməkdaşlıq üzrə birgə komissiyanın masul katibi Olqa Kalinova ilə görüşündə məlumat verilib.

Görüşdə "Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Çex Respublikasının Sənaye və Ticarət Nazirliyi arasında energetika sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"na dair müzakirələr aparılıb. Bildirilib ki, sənəd imzalanmaq üçün hazırdır və Anlaşma Memorandumunun Azərbaycan və Çexiya arasında iqtisadi, elmi-texniki və mədəni əməkdaşlıq üzrə birgə komissiyasının 2017-ci il yanvarın 17-19-da Bakıda keçirilməsi nəzərdə tutulan növbəti iclası qarşısında nazirlər səviyyəsində imzalanması planlaşdırılıb.

Çex Respublikasının Sənaye və Ticarət Nazirliyinin nümayəndəsi Martin Pospişil ölkəsinin enerji təchizatında mühüm mövqeyə malik Azərbaycanın enerji daşıyıcılarının şəxələndirilməsi

strategi tərəfdaş olduğunu deyib. Onun sözlərinə görə, Anlaşma Memorandumunun imzalanması ilə enerji əməkdaşlığının daha da dərinləşdirilməsi üçün əlavə imkanlar yaranacaq.

N.Abbasov da Azərbaycanın Çexiya ilə enerji əməkdaşlığının inkişafında maraqlı olduğunu qeyd edib. Bildirib ki, "Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsinin həyata keçirilməsi ilə yanaşı, yaşayış sektorunda və enerji tutumlu sənaye müəssisələrində enerji səmərəliliyi və enerji effektivliyinə nail olunması əsas hədəfləndir. Çex Respublikası ilə bu istiqamətdə təcrübə mübadiləsinin aparılmasına və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə ehtiyac var.

Görüşdə, həmçinin enerji əməkdaşlığına dair məsələlərin müzakirəsi məqsədilə işçi qrupunun yaradılması ətrafında da fikir mübadiləsi aparılıb.

İQTİSADİYYAT

Tarif (qiymət) Şurasının iclasında tarif tənzimlənməsi ilə bağlı qərarlar qəbul edilib

◆ **Azərbaycan Respublikası Tarif (qiymət) Şurasının 2016-cı il noyabrın 28-də keçirilmiş növbəti iclasında təbii qaz, elektrik enerjisi, soba mazutu, reaktiv müəhərik yanacaq satışı tariflərinə baxılıb və müvafiq tarif tənzimlənməsi aparılıb.**

Tarif (qiymət) Şurasının sosial müdafiəsi məqsədilə, yeni tarif tənzimlənməsində də sosial siyasət əsas götürülüb, diferensial tarif yoxdur və optimal qiymətlərin təbii qaz təchizatının davamlılığının təmin olunması üçün böyük həcmdə investisiya qoyulub və xidmətin keyfiyyəti artırılıb. Mürciatdə, həmçinin qeyd edilir ki, ölkəmizdə satılan təbii qazın müəyyən hissəsinin hasılatın pay bölgüsü sazişlərinə uyğun olaraq əməliyyat şirkətlərindən ABS dolları ilə alınması və təbii qazın maya dəyərini ölkədəki tənzimlənmə qiymətlərindən yüksək olması zərərini yaranmasına səbəb olub.

Bu baxımdan, təbii qaz təchizatında dayanıqlılıq və keyfiyyətli xidmətin davamlılığının, istehsal və paylayıcı şəbəkə üzrə mövcud maliyyə çatışmazlığının azaldılması və perspektiv inkişafın təmin olunması məqsədilə Dövlət Neft Şirkəti müraciətində bütün istehlakçılar üçün təbii qaz artımı nəzərə alınmadan 1,6 qəpik, parakəndə satış üzrə marjının 2,8 qəpik artırılması olduğu göstərib.

Ölkədə aparılan sosialyönümlü siyasət nəzərə alınmaqla və

"Azərişiq" ASC-nin məlumatına görə, əhali abonentlərinin 72 faizinin aylıq istehlak həcmi 250 kilovat-saatdan azdır. Bu baxımdan, diferensial tariflərin təbii qazın hamı abonentlərə, o cümlədən bu kateqoriyaya aid olan aztəminatlı ailələrə təsiri olmayacaqdır.

İstehlak həcminə görə diferensiallaşdırma və optimallaşdırma prinsiplərinin təbii istehlak səbəti üzrə bir ailənin təbii qaz və elektrik enerjisi üzrə xərclərinin sabit qalması ilə yanaşı, israfçılıq və hallarının aradan qaldırılmasına stimül verəcəkdir.

Eyni zamanda, tarif dəyişikliyinə əhəlinin sosial müdafiəyə ehtiyacı olan həssas təbəqələrin istehlak xərclərinə dolaylı təsirlərinin kompensasiyası məqsədilə dövlət büdcəsi hesabına tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur.

Şurasın qərarı ilə qeyri-əhali qrupu üzrə elektrik enerjisinin parakəndə satış tarifi 9 qəpik səviyyədə təsdiq edilib. Enerji təchizatı bərabər 35 və 110 kilovoltluq xətlərdə heyətə keçirilən, istehsal məqsədləri üçün orta aylıq enerji istehlakı 5 milyon kilovat-saatdan az olmayan kimya və alüminium sənayesi, dağ-mədən filizi əsasında poladartırma istehsalı müəssisələri üçün elektrik enerjisinin bir kilovat-saat üçün topdantsatış tarifi gəcə və gündüz vaxtı üzrə müvafiq olaraq 2,8 qəpik və 5,8 qəpik təsdiq edilib.

Təbii qazın əhali istehlakçı qrupu üzrə tarifləri 2017-ci ilin yanvarın 1-dən, qeyri-əhali qrupu üçün isə 2016-cı ilin dekabrın 1-dən təbii qaz olunacaq.

Təbii qaz tariflərinin dəyişdirilməsi elektrik enerjisi üzrə tariflərə də yenidən baxılmasını zəruri edib və elektrik enerjisinin bir kilovat-saat üçün topdantsatış tarifi 5,7 qəpik təsdiq edilib, parakəndə satış tarifi isə sosial siyasətə uyğun olaraq, əhali üzrə aylıq elektrik enerjisi istehlakı 250 kilovat-saatdakı olan istehlakçılar üçün dəyişdirilməyə ehtiyac yoxdur 7 qəpik səviyyədə saxlanılıb, aylıq istehlak həcmi 250 kilovat-saatdan çox olan hissəsi üçün isə 11 qəpik müəyyənləşdirilib.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

TƏHSİL

Kiberhücum riski nə vaxt artır?..

◆ **"Kaspersky Lab" şirkətinin ekspertləri 2016-cı ilin üçüncü rübü üzrə informasiya təhlükələrini təhlil edib.**

Araşdırmanın nəticələrinə əsasən, hesabət dövründə Azərbaycan istifadəçilərinin 25 faizi internetdə təhlükələrə üzlaşib. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu göstərici 7 faiz azalıb. Belə ki, ötən il Azərbaycan istifadəçilərinin 32 faizi internetdə zərərli ünsürlərə yoluxub. Yerli təhlükələr isə Azərbaycanda ənənəvi olaraq aşağı səviyyədə qalmaqdadır.

Şirkətdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, ümumilikdə üçüncü rübə ən geniş yayılmış təhlükələrdən biri mobil bank troyan virusları olub. "Kaspersky Lab"ın ekspertləri bildirir ki, bu cür göstəricilərin əsas səbəbi regionda adətən iyul, avqust və sentyabr aylarına təsadüf edən məzuniyyət mövsümüdür. Bu dövr ərzində məzuniyyətə çıxanlar tərəfindən edilən onlayn ödənişlərin sayı artı, kibercinayətkarlar isə vaxt itirmədən buna reaksiya verirlər. Cari ilin üçüncü rübünün nəticələrinə əsasən, fərdi kompüterlərə bank troyanları tərəfindən hücumların səviyyəsinə görə birinci yerdə Rusiya qərarlaşıb. "Kaspersky Security Network" bulud infrastrukturunun məlumatlarına əsasən, rusiyalı istifadəçilərin 4,2 faizi bu cür maliyyə təhlükələri ilə üzlaşib. Reytingdə yenidən yer almış Şri-Lanka isə artıq ikinci sıradadır. Bu ölkədə istifadəçilərin 3,5 faizi internet ödənişləri edərək təhlükə ilə rastlaşıb. Siyahının ilk beşliyində turizm istiqamətli üzrə məşhur olan Braziliya, Türkiyə və Kamboca yer alır.

Bundan başqa, şifərləyici proqramlar və maliyyə fırıldaqçıları bu gün də rusdillil internet istifadəçiləri üçün aktual təhlükə olaraq qalır. Bu zərərli proqramlar istifadəçilərin cihazlarına keçir, mühüm faylları şifərləyir və ya sadəcə ekranı bloklayıb gəriyə döndürüb onu məşğul edir. Bu cinayətkarlıq növü çəkilən xərclə müqayisədə sahiblərinə daha çox gəlir gətirirdi üçün kibertəhlükələr dünyasında daha da məşhurlaşır. Belə ki, dünyada kibertəhlükə məruz qalmış istifadəçilərin sayı 2,6 dəfə artıb.

Prezident İlham Əliyev "Heydər Əliyev" ordenini Aleksandr Lukaşenkoya təqdim etdi. Azərbaycanın ən ali mükafatı ilə təltif olunduğuna görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Aleksandr Lukaşenko Ulu Öndərə bağlı xatirələrini dərin ehtiramla bölüşdü. Qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri həm onun üçün, həm də Belarus xalqı üçün çox mötəbər insandır. Vurğuladı ki, Ulu Öndər Sovet İttifaqının rəhbərliyində çalışdığı dövrdə ən ədalətli və prinsiplial şəxsiyyətlərdən biri kimi tanınırdı.

energetika

Təxirəsalınmaz tədbirlər görülür

♦ "Azərenerji" ASC-nin Elektrik Enerjisinin Ötürülməsi İdarəsindən Səhmdar Cəmiyyətinin Matbuat xidmətinə daxil olan məlumata görə, Xaçmaz Regional Elektrik Şəbəkəsinin balans mənsubiyyətinə aid olan bütün şəbəkələrdə istismar səviyyəsinin daha da yüksəldilməsi üçün təxirəsalınmaz tədbirlər cari ilin son dörd ayı ərzində də həyata keçirilmiş və hazırda da davam etdirilir.

Belə ki, 110/35/10 kV-lik "Quba" yarımstansiyasında 32 yuvadan ibarət 10 kV-lik qapalı paylayıcı quruluşun (QPQ) tikintisi işləri aparılmış və hazırda da davam etdirilir. Həmçinin bu yarımstansiyada hər birinin gücü 40 MVA olan 1 və 2 saylı transformatorlar, 1-ci və 2-ci bölmənin xüsusi sərfiyyat transformatorları təmir edilmiş, 2 saylı 40 MVA gücündə transformatorun 110 kV-lik girişlərində yağın təzyiqli normalaşdırılmışdır.

Bu dövrdə 110/35/10 kV-lik Xaçmaz yarımstansiyasında isə 1 və 2 saylı 25,0 MVA gücündə transformatorlarda, 110 kV-lik 7-ci Xaçmaz hava xəttinin (HX) eleqaz açarında, xətt ayrıncısında, 10 kV-lik Çarxi, Əhmədoba HX-nin vakuum açarları və xətt ayrıncılarında, 10 kV-lik Konserv Zavod HX-nin yağ açarı yeni vakuum açarlar, 10 kV-lik Buruq HX-nin vakuum açarı isə yenisi ilə əvəz edilmişdir.

Bu dövrdə müxtəlif təyinatlı analoji təmir işləri 110/35/10 kV-lik Xudat, 110/35/10 kV-lik Yalama, 110/35/10 kV-lik Qusar, 110/35/10 kV-lik Siyazan, 35/10 kV-lik "Zeyxur", 35/10 kV-lik "Çağar" yarımstansiyalarında da həyata keçiriləcək onların dayanıqlığı daha da möhkəmləndirilmişdir.

Əlavə olaraq bütün yarımstansiyaların güc transformatorlarında ölçü-sınaq işləri də aparılmışdır.

Elektrik Enerjisinin Ötürülməsi İdarəsinə istinadən qeyd edək ki, bu dövrdə yenidənqurma və təmir işləri müəssisənin balans mənsubiyyətinə aid olan 35 kV-lik və ondan yuxarı gərginlikli hava elektrik veriliş xətlərindən (HEVX) də yan ötməmişdir. Belə ki, 330 kV-lik Xaçmaz, 110 kV-lik 3-cü, 4-cü, 7-ci və 8-ci Xaçmaz, Çarxi, Xudat-Yalama, Yalama-Bilici, 1-ci və 2-ci Quba, 1-ci və 2-ci Qusar, 4-cü Siyazan, 35 kV-lik Çağar, Qusar SES hava xətlərində təmir qrafikinə uyğun müxtəlif təyinatlı təmir-bərpa işləri aparılmış, ümumilikdə 600-ə yaxın izolyator yenisi ilə əvəz olunmuş, 110 kV-lik Xudat-Yalama HX-də 5 ədəd araqlıq ağac dayaqlar təmir olunmuş, 110 kV-lik 1-ci və 2-ci Taxtakörpü HX-də 4 ədəd dayağ düzəldilmiş, hava xətlərinin trassaları boyu hundurluqların budanması işləri aparılmışdır. Bütün bunlarla yanaşı, 110 kV-lik Xudat-Yalama HEVX-nin 8 ədəd ağac dayaqları yeni metal dayaqlarla əvəz olunmuşdur.

Xaçmaz Regional Elektrik Şəbəkəsi Xaçmaz, Quba, Qusar, Xudat və Siyazan rayonlarında enerji-texniki müəssisəsinin enerjinin ötürülməsini həyata keçirir.

"Abşeron" yarımstansiyası

Avadanlıqların istismar səviyyəsi yüksəldilir

♦ "Azərenerji" ASC-nin Elektrik Enerjisinin Ötürülməsi İdarəsindən Səhmdar Cəmiyyətinin Matbuat xidmətinə Abşeron Regional Elektrik Şəbəkəsinin (RES) xidməti ərazisində cari ilin son 4 ayı ərzində həyata keçirilmiş tədbirlər barədə daxil olan məlumatda bildirilir ki, bütün enerji obyektlərində olduğu kimi, bu RES-in də xidməti ərazisində yerləşən bütün yarımstansiyalarda və elektrikötürücü xətlərdə mövsümə hazırlıq işləri başa çatmışdır. Avadanlıqların iş səmərəliliyinin artırılması məqsədilə bir sıra əsaslı təmir və texniki təftiş işləri aparılmış, enerjinin ötürülməsi sisteminin sabit və dayanıqlı işləməsi, istismar səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətində bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Belə ki, 500 kV-lik "Abşeron" yarımstansiyasında 3 saylı avtotransformatorun (AT) yeni 10 kilovoltluq qapalı paylayıcı quruluşunun

(QPQ) tikintisi davam etdirilmiş, 2 saylı avtotransformatorun xətt portalında isə 20 ədəd izolyator yenisi ilə əvəz edilmişdir. Eyni zamanda, bu yarımstansiyada 1 və 2 saylı xüsusi sərfiyyat transformatorları (XST), 220 kV-lik 1-ci və 2-ci şin sistemində (SS) boşaldıcı və gərginlik transformatoru, 3 saylı AT-nin 330 kV, 220 kV və 10 kV boşaldıcıları, 2 saylı AT-nin isə 500 kV, 220 kV, 10 kV boşaldıcıları profillərlə sınaqdan keçirilmişdir.

Bu dövrdə 110 kV-lik "8 KM" yarımstansiyasında yeni tikilmiş 10 kV QPQ-də quraşdırma işləri davam etdirilmişdir. 110 kV-lik "Qala" və "Dübəndi" yarımstansiyalarında isə yeni quraşdırılmış əks-qəza panellərində yoxlama işləri aparılmışdır.

Elektrik Enerjisinin Ötürülməsi İdarəsinə istinadən qeyd edək ki, bu dövrdə "Hövsan" yarımstansiyasında 1 saylı avtotransformatorun mühafizəsi, "Qala", "Dübəndi" "Ramana" və "Suraxanı" yarımstansiyalarında

yeni quraşdırılmış əks qəza avtomatikası (YAXA) qurğularının idarə və siqnalizasiya dövrələri yoxlanılmışdır.

220 kV-lik 2-ci "Hövsan", 4-cü və 5-ci "Abşeron", "Səngəçal", "Qəbələ", 110 kV-lik 3-cü "Putu", 8-ci "Səngəçal" və digər bir neçə hava xətlərinin dayanıqlılığını daha da yüksəldilməsi məqsədilə bu dövrdə müxtəlif təyinatlı təmir işləri həyata keçirilmiş, o cümlədən xətlərdə titrəyiş söndürücüləri quraşdırılmış, torpaqlama konturları bərpa olunmuş, məftillər şuntlama üsulu ilə təmir olunmuş, dartma izolyator zəncirələrində sınıq izolyatorlar dəyişdirilmişdir. Dayaqlarda zədələnmiş xətt armaturları dəyişdirilmiş, metal dayaqlarda küncüklər bərpa olunmuş, məftillərin qabarıqları, xətt armaturları və mühafizə trossunun dayağa bağlanma nöqtələri yoxlanılmışdır. Abşeron Regional Elektrik Şəbəkəsi Bakı şəhəri və Bakıtrafi kəndlərdə enerji-texniki müəssisəsinin enerjinin ötürülməsini həyata keçirir.

Təmir işləri ardıcıl həyata keçirilir

♦ "Mingəçevir RES" MMC-nin balansında olan yüksək gərginlikli elektrik veriliş xətlərində və avadanlıqlarda il boyu nəzərdə tutulmuş təmir işləri uğurla yekunlaşmaq üzrədir. Müəssisədən əldə etdiyimiz məlumata görə, 110-220-330-500 kV-lik xətlərin, cari ilin on ayı üçün tərtib olunmuş qrafikə və tədbirlər planına əsasən, bütün cari və əsaslı təmir işləri yerinə yetirilməklə yanaşı, açılmaların sayı minimuma endirilib.

Müəssisənin tabeliyində olan 220/110/10 kV-lik "Ağsu", "Qəbələ", 110/35/6 kV-lik Şəhər (Mingəçevir), "Böyük Haram", 110/35/10 kV-lik "Bərdə", "Naftalan", "Ucar", "Şükürbəyli", "Ağcabədi", 110/10 kV-lik "Veyisli" yarımstansiyalarında avadanlıqlarda yoxlama-sınaq işləri aparılmış, transformatorlarda xromatografik analizlər götürülmüş və yoxlanılması üçün xromatografik analizlər laboratoriyasına göndərilmişdir.

Kollektiv xidməti ərazilərin xətt və avadanlıqlarında istismar müddətinin uzadılması və yaxşılaşdırılması, habelə elektrik verilişlərinin keyfiyyəti, fasiləsiz və dayanıqlı olmasını əsas məqsəd kimi önə çəkib. Elə buna görə də "Axsu", "Qəbələ", "Yevlax", "Bərdə", "Ucar", "Naftalan", "Veyisli", "Ağcabədi", "Şükürbəyli", "Böyük Haram" və "Mingəçevir" yarımstansiyalarındakı avadanlıqlarda rele-mühafizə-avtomatika, saxlama işləri yerinə yetirilməsi, aşkar edilmiş qüsurlar aradan qaldırılmışdır. Cari ilin yay aylarında havaların daha isti keçməsi ilə bağlı Şəhər yarımstansiyasında 2 saylı 63 MVA və 1 saylı 40,5 MVA transformatorlara əlavə saxlənqələr quraşdırılmışdır.

Nəzərdə tutulmuş tədbirlər planı çərçivəsində Böyük Haram yarımstansiyasında iki ədəd 16 MVA transformator 25 MVA transformatorla əvəz olunmuş, 110 kV-lik yeni eleqaz açarı və cərəyan transformatoru quraşdır-

ılmış, 35 kV-lik 1 və 2 saylı giriş yağ açarları müasir tipli yeni açarlarla əvəz edilmişdir. Mövcud 35 kV-lik "Qayıdış", "Örənqala" və "Böyük Bəhmənli" hava xətlərinin yağ açarları da yenilənmişdir. 35/10 kV-lik "Qəbələ" yarımstansiyasında 35 kV-lik ikidövrəli EVX-lər üçün müasir açarlar quraşdırılmışdır.

Təmirçilər briqadalarının işgüzarlığı nəticəsində yüksək gərginlikli xətlərdə PSD-70 və PSV-120 tipli qüsurlu izolyatorlar, zədəli məftillər dəyişdirilmiş, xeyli sayda qopmuş küncüklər bərpa olunmuş, dayaqlarda xətt armaturları quraşdırılmış və kontur torpaqlamaları təmir olunmuşdur. Müxtəlif trassaların zəruri hallarda yağ kütlədən təmizlənməsi təmin edilmiş, dayaqlar rənglənmiş və sıra nömrələri yenidən yazılmışdır. Onu da qeyd edək ki, energetika təmirçiləri 1560 ədəd qüsurlu və farfor izolyatorları yeniləri ilə əvəz etmiş, 110 kV-lik III "Yevlax" hava xətinə 60 ədəd, I "Ucar" hava xətinə isə 57 ədəd titrəyişsöndürən dəyişdirilmişdir. Bu işlər müəssisənin Mingəçevir, "Yevlax", "Bərdə", "Ucar", "Qəbələ" və "Goranboy" hava xətlərində həyata keçirilmişdir.

2016-cı ilin son ayına qədər qoyan kollektiv ilin qalan günləri ərzində də lazımı texniki tədbirləri və zəruri tədbirləri həyata keçirmək üçün sərvaxt dayanmışlar.

DÜNYADAN SORAQLAR

Çeboksarı Su Elektrik Stansiyası

YUNANISTAN

Geotermal energetikann perspektivləri qiymətləndirilib

♦ Dünyanın 90-dək ölkəsi geotermal energetikann inkişafı üçün geniş potensiala malikdir

Bərpa olunan energetika və enerjinin səmərəliliyi mövzusunda Saloniki şəhərində keçirilən Rusiya-Yunanistan forumunda "Rosgeologiya" SC-nin elm idarəsinin rəisi Albert İsxakov Yunanıstanda geotermal energetikann inkişaf perspektivləri barədə məruzə ilə çıxış edib.

Ölkə ərazisində perspektivli geotermal obyektlərə qiymət verilməsinin nəticələri, "Kopelozos Grupp" şirkəti üçün görülən işlər forum iştirakçılarına təqdim edilib, sözügedən yeni enerji resurslarının inkişaf potensialının yüksək olduğu qeyd edilib.

"Müayənə regionlarda geotermal enerji həm ucuz, həm də alternativsizdir, – deyə Albert İsxakov qeyd edib. – Prinsip etibarlı yeni energetika mənbəyi kimi, neft-qaz və digər enerji mənbələrinə malik olmayan bir sıra ölkələr üçün enerjiddən asılılıqdan azad olmağa imkan verir. Geotermal energetikann inkişafını ləngidən amillərdən biri də fəaliyyətsizlikdir. Bir çox hallarda ekoloji çəhətləri inkişafa maneə kimi qələmə verirlər, lakin bu belə deyil, bu cür məsələlər cari texniki səviyyələrdə həll edilir. Parisdə keçirilən iqlim sammitində 38 ölkənin nümayəndələri geotermal energetika hasilatının 500 faiz artırılmasına səs veriblər".

Məruzə çərçivəsində həmçinin geotermal mənbələrin aşkar olunması və inkişafı sahəsində "Rosgeologiya" SC-nin səlahiyyətləri göstərilib. Holding investisiyalar qabaqçı tədqiqatları, geoloji-kəşfiyyat işlərini, o cümlədən geofiziki işlərin, kəşfiyyat və istismar buruqlarının yerinə yetirilməsinə, geotermal yataqların işlənməsinə texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını hazırlanmasına, buxar turbin əsasında elektrik stansiyalarının tikintisi də daxil olmaqla infrastrukturun abadlaşdırılmasına hazırdır.

"Bir sözlə, "Rosgeologiya" geotermal yataqların axtarılmasından tutmuş onların abadlaşdırılmasına və istismara verilməsində layihənin "açartəhvil" reallaşdırılmasını təklif edir – deyə Albert İsxakov fikrini yekunlaşdırıb".

RUSİYA

Stansiyanın gücündən tam istifadə edilib

♦ Çeboksarı SES-də ümumi gücü 1404 MVt olan 18 hidroqreğat quraşdırılıb. Su elektrik stansiyasının layihədənqənar istismar şəraitində hər il 1,5 milyard kilovat-saatdak az enerji istehsal olunur, 600 MVt-dən çox güc istifadəsiz qalır.

Soyuqlar şəraitində maksimum yüklənmə zamanı stansiyanın etibarlı işini təmin etmək məqsədilə hidroenergetiklər böyük təşkilati-texniki tədbirlər kompleksini həyata keçiriblər. Cədvələ uyğun olaraq əsas və yardımçı avadanlıqların cari və əsaslı təmiri başa çatdırılıb, elektrik avadanlıqlarında profilaktik yoxlamalar, elektrik qurğularında sınaqlar aparılıb. Mütəxəssislər rele mühafizəsi və avtomatika qurğularını, induksiya sisteminin, hidro-texniki qurğuların nəzarət-ölçü cihazlarını yoxlamalarını aparıblar. İstismar-ventilyasiya sisteminin, yanğın siqnalizasiyasının, rabitə vasitələrinin sazlığına nəzarət təşkil edilib. Bina və qurğulara baxış keçirilib, istehsal yerləri qızdırılıb, istismar sisteminin təmiri başa çatdırılıb.

Operativ heyətin aşağı temperatur dövründə qezaya qarşı aparılmalı olan məşqələri aparılıb. Stansiyada qış şəraitində işləmək üçün avadanlıqların, materialların, zəruri alətlərin, xüsusi geyimlərin qəza ehtiyatı hazırlanıb.

Bütün tədbirlər Çeboksarı SES-in payız-qış dövründə etibarlı və təhlükəsiz işləməsinə təmin etmişdir. Bu zaman istehlakçıların enerji təminatı ilə əlaqədar enerji-etiklərin üzərinə xüsusi məsuliyyət düşür. Ən mühüm vəzifə - fəvqəladə situasiyaların qarşısını almaqdandır. Stansiyanın maksimum yüklənmə dövründə işə hazırlıq dərəcəsinə oktyabrın 17-dən işə başlayan idarələrarası komissiya qiymətləndirəcək. Komissiyanın tərkibinə Rusiya Texniki Nəzarət Komissiyasının, Rusiya FHN Çuvaşiya Respublikası üzrə Baş İdarəsinin, Çuvaşiya Tikinti Nazirliyinin, Vahid Enerji Sisteminin, "RusHidro" SC-nin nümayəndələri, SES texniki xidmətinin rəhbərləri daxildir. İşlərin yekunlarına uyğun sərətdə komissiya Çeboksarı SES-in payız-qış maksimum yüklənmə şəraitində işə hazırlığı barədə qərar qəbul edəcək.

Payız-qış dövrünə hazırlıq SES-in işində ən məsul

mərhələdir. İlin soyuq aylarında ölkənin vahid enerji sisteminin yüklənməsi xeyli artır. Su elektrik stansiyalarının iş prinsipi enerji sisteminin tələbatının dəyişməsinə operativ sürətdə reaksiya verilməsinə imkan verir. Bu cür tənzimlənmə qabiliyyətinə görə SES-lər istilik və atom elektrik stansiyalarından prinsipce fərqlənir. Mehaz su elektrik stansiyaları ən qızgın yüklənmə dövründə energetika sistemində verilən güc parametrlərini saxlayır və onun etibarlı fəaliyyətinin qarantı olur.

ESTONİYA

Konsern "Narva" şaxtasının yaradılmasına icazə alıb

♦ Estoniyanın Ətraf Mühit Nazirliyi "Narva" karxanasının işlədilməsinə dair dəyişdirilmiş qərarı bəyənib. Qərara əsasən "Eesti Enerjiya" konserni 2019-cu ildən etibarən yeraltı məhsul texnologiyasından istifadə edə bilər.

Kombaynlarla hasilatın səmərəli və ekoloji texnologiyasının tətbiqi şistlin yeraltı metodla çıxarılması zamanı itkilərin azaldılmasına və ətraf mühitə təsirini minimuma endirməyə imkan verəcək. "Kombaynlarla istehsal zamanı şist itkiləri 5-10 faiz azalacaq. Əvvəllər biz şaxtalarda kamera lavası metodundan istifadə edirdik. Bu zaman şistlin 22-35 faizinin yerində saxlayırdıq ki, yerin üst qatı saxlanılıb. Kombaynlarla çıxarma zamanı hasilatın başa çatdığı yerdə yerin üst qat çökür və biz daha çox şist alırıq. Bu isə həm təbii ehtiyatlardan ehtiyatla istifadə edilməsi baxımından, həm də iqtisadi nöqteyi-nəzərdən çox əlverişlidir, çünki bu, şistdən elektrik enerjisi və yağ istehsalında rəqabətə davamlılığı artırır, – deyə "Eesti Enerjiya" idarə heyətinin üzvü Marqus Vals bildirib.

Şistdən daha qənaətlə istifadə edilməsindən əlavə, kombaynlarla istifadə olunması texnologiyası ətraf mühitə mənfəətli təsir də azaldacaq. "Kombaynlarla istehsal floranı toxunulmaz saxlayacaq və landsafın ümumi görünüşü dəyişməyəcək, – deyə Vals əlavə edib.

"Rosatom" Dövlət Korporasiyası atom energetikası sahəsində ən iri şirkətdir. Bu nəhəng korporasiyada biz digər energetika layihələri ilə - hidroenergetika, istilik energetikası və külək energetikası ilə məşğul oluruq. "Yaşıl energetikann bütün növlərini uğurla inkişaf etdiririk. İndi biz Mərkəzi Asiya regionunda, konkret olaraq Qırğızstanda işlərimizi və əməkdaşlığımızı davam etdiririk. Belə əməkdaşlıq dinc atomdan istifadənin bütün sahələrində, o cümlədən bərpa olunan enerji mənbələri, nüvə təbəbbi və digər perspektivli istiqamətlərdə böyük perspektivlər açıq, – deyə "Rosatom Mərkəzi Asiya"nın baş direktoru Vitali Draqunov qeyd edib.

AFRİKA

Mərakeş 2020-ci ilədək elektrik enerjisinin 42 faizini BEM hesabına istehsal edəcək

♦ Mərakeş Sabit Enerji Agentliyinin rəhbəri Mustafa Bakkurinin verdiyi məlumata görə, ölkə 2020-ci ilədək elektrik enerjisinə olan tələbatın 42 faizini bərpa olunan enerji mənbələri (BEM) hesabına ödəyəcək.

Onun sözlərinə görə, bərpa olunan enerji mənbələri və enerjinin səmərəliliyi haqqındakı yeni qanunlar bu göstəricinin 2030-cu ilədək 52 faizədək artırılmasına şərait yaradacaq.

Kral VI Məhəmmədin sədrliyi ilə energetika üzrə keçirilən işçi səhiyyəsinin nəticələrinə görə mətbuat üçün

bəyanat verilib.

Keçən ilin fevral ayında Uarzzat ayaletində 160 MVt gücündə "Noor-1" günəş elektrik stansiyası işə salınıb. Stansiya "Noor-Ouarzzate" energetika kompleksində birinci mərhələ olacaq. O, Böyük səhra sahəsində çox nəhəng günəş parkının salınmasını nəzərdə tutur. Bu meqalayihənin 2020-ci ilədək 580 meqavatt generasiya edəcəyini, habelə bir milyondan çox ev təsərrüfatını elektriklə təchiz edəcəyini gözləmək olar. Yaxın illərdə "Noor-2", "Noor-3" və "Noor-4" heliostansiyaları işə salınacaq.

"Yaşıl" enerjinin alınması proqramlarının inkişaf etdirilməsi mövzusunda BMT-nin iqlim dəyişikliyi barədə ölkənin paytaxtı Mərakeşdə keçiriləcək konfransında müzakirə olunacaq.

QIRĞIZISTAN

Kiçik hidroenergetikann inkişafı üçün

♦ Mini SES-lərin tikilməsi çoxlu dağ çayları olan Qırğızstanın sənayesi və yaşayış məntəqələri üçün çox perspektivlidir. Diqqətli cəlb edən əsas cəhət odur ki, təklif olunan yeni texnologiyalar faktiki sürətdə ətraf mühitə neqativ təsir göstərmir.

Qırğız Respublikasının paytaxtı Bişkek şəhərində Rusiyanın "Rosatom" Dövlət Korporasiyasının kiçik hidroenergetika sahəsindəki müasir texnologiyalarına həsr edilən seminar keçirilib. Tədbir Rusiya Federasiyasının Qırğız Respublikasındakı ticarət nümayəndələrinin fəal dəstəyi ilə baş tutub. Seminar da kiçik hidroenergetika üçün innovasiya yolları təklif edilib, habelə bu cür layihələrin investisiya imkanları və maliyyə sxemləri, həmçinin bərpa olunan enerji mənbələri sahəsində tətbiq edilən layihələrdə dövlət dəstəyi müzakirə olunub. Kiçik hidroenergetika üçün avadanlıqlar və texnologiyalar işləyib hazırlayan daha qabaqçı tədqiqatçılar Avropa bankları, dövlətlərarası fondlar və beynəlxalq maliyyə institutları tərəfindən maliyyələşdirilməyə dair kompleks təkliflər hazırlayıblar.

"Rosatom" Dövlət Korporasiyası atom energetikası sahəsində ən iri şirkətdir. Bu nəhəng korporasiyada biz digər energetika layihələri ilə - hidroenergetika, istilik energetikası və külək energetikası ilə məşğul oluruq. "Yaşıl energetikann bütün növlərini uğurla inkişaf etdiririk. İndi biz Mərkəzi Asiya regionunda, konkret olaraq Qırğızstanda işlərimizi və əməkdaşlığımızı davam etdiririk. Belə əməkdaşlıq dinc atomdan istifadənin bütün sahələrində, o cümlədən bərpa olunan enerji mənbələri, nüvə təbəbbi və digər perspektivli istiqamətlərdə böyük perspektivlər açıq, – deyə "Rosatom Mərkəzi Asiya"nın baş direktoru Vitali Draqunov qeyd edib.

Mərkəzdən uzaq, lakin ölkənin iqtisadi cəhətdən perspektivli rayonlarının öyrənilməsi üçün elektriklişmə çox vacibdir. Bu cür regionların elektrik şəbəkəsinə qoşulması çoxlu vaxt və külli miqdarda maliyyə vəsaiti tələb edir. Macarıstanın "Qanz EEM" şirkəti ("Rosatom"un maşınqayırma divizionuna daxildir) sadə, tez və qənaətli yol təklif edir. İnnovasiya layihələrinin reallaşdırılması nəticəsində o, gücü 0,5-2 MVt olan konteynerdə mini-elektrik stansiyası yaradıb. Belə stansiyalar mərkəzi elektrik təchizatı olmayan rayonlarda əhalinin və sənayenin tələbatını ödəyir, həmçinin qeyri-qənaətli və qeyri-ekoloji dizel generatorların alternativini rolunu oynayır. Konteynerdə mini-SES-lərin yerləşdiril-

məsi və istismar üçün kifayət qədər su təzyiqinə malik dağ çaylarının olması lazımdır. Hidroturbinin pərlərinə verilən təzyiqli elektrik enerjisi hasil edən generatoru hərəkətə gətirir. Məsələnin konteynerlə həlli mini-SES-lərin işə salınma vaxtını xeyli azaltmağa və inşaat işlərinin xərclərini defələrdə aşağı salmağa imkan verir.

"Ötən il 170 yaşlı tamam olan "Qanz EEM" şirkəti öz innovasiyaları ilə şöhrət qazanıb. Şirkət "Rosatom" Dövlət Korporasiyası maşınqayırma divizionunun tərkibinə daxildir. Məqsədimiz bazarn tələbatına uyğun olaraq daim, fasiləsiz inkişafdır. Bu seminar Qırğızstandan olan həmkarlarımızın regionun enerji təchizatı sahəsindəki problemləri anlamaq üçün təşkil edilib. Güman edirik ki, mini-SES-lər sahəsində Qırğızstanla əməkdaşlıq çox səmərəli ola bilər, axı burada dağ çaylarının, suyun kifayət qədər olması və elektrik tələbatının çoxluğu göz qabağındadır. Mühüm çəhətlərdən biri də odur ki, "Rosatom" neinki "Qanz EEM" üçün tək avadanlıq, həm də onun alınması və işə salınması üçün maliyyələşdirmə yollarını təklif edir, – Qanz EEM-in nümayəndəsi Orto Yanuş belə deyib.

Mini-SES-lərin başlıca üstünlükləri hasil edilən elektrikin maya dəyərini aşağı olması, avadanlığın çatdırılması üçün vaxt sərfiyyatının azlığı, quraşdırma üçün torpaq işlərinin cüziyyəti, montajın qada və sürətli olmasındadır. Avadanlığın quraşdırma yerlərinə çatdırılmasından və suyun turbinə qoşulmasından sonra bir ay ərzində elektrik enerjisinin istehsalına başlanıla bilər. Yığcam avadanlıqda mini-SES-in işləməsi, idarə olunması və nəzarət üçün bütün zəruri mexanizmlər vardır. Kompleksin tərkibinə daxil olan akkumulyator batareyası turbin dayandıqı halda idarəetmə işi üçün elektrik enerjisi verir və peyq rabitəsi bütün zəruri informasiyanı nəzarət mərkəzinə ötürməyə imkan verir.

Mini-SES-lərin digər üstünlüyü onun telefon rabitəsi və ya internet (o cümlədən mobil variant) vasitəsilə məsafədən idarə olunmasıdır. Beləliklə, avadanlıq sahibi kontol sistemini kəməyi ilə stansiyanı öz kompüterini, planşeti, mobil telefonu vasitəsilə idarə edə, habelə hasil edilmiş enerjinin miqdarı barədə informasiya ala bilər.

Qırğız Respublikası investisiyaların irəliləyişi Agentliyinin direktor müavini Şumkarbek Adıbek ulu deyib: "Rosatom" Dövlət Korporasiyası Qırğız Respublikasının biznes-cəmiyyətinə mini-SES-lər vasitəsilə elektrik enerjisi istehsalı sahəsində müasir texnologiyaları təqdim edib. Korporasiya əlavə olaraq mini-SES-lərin tikintisi üçün maliyyələşdirməni də təklif edir ki, bu da bizim biznes cəmiyyətində böyük maraq oyadır. Agentlik isə öz növbəsində mini-SES-in tikiləcəyi təqdirdə maliyyələşdirmə və avadanlıq mexanizmlərindən istifadə edilməsində "Rosatom" Dövlət Korporasiyasına yardım göstərməyə hazır olduğunu bildirib".

Qırğız Respublikasının energetika sektorunun əsası hidroenergetika təşkil edir. Qırğızstan hidroenergetika resursları ilə zəngin ölkədir. Buradan 268 çay axır, 97 iri kanal və 18 su anbarı yaradılıb, onların ümumi potensialı ildə 143 milyard kilovat-saat elektrik enerjisi istehsalına bərabərdir.

Üzvi yanacaq qiymətlərinin artdığı bir şəraitdə istilik elektrik stansiyalarında xərclərin çoxalması, uzaq rayonların enerji təchizatının etibarsızlığını aşağı düşməsi, ətraf mühitin mühafizəsinə dair tələblərin kəskinləşməsi ölkənin inkişafı və enerji təhlükəsizliyini artırmaq yollarının axtarılmasını tələb edən amillərdir.

Material hazırladı: Y.Ələkbərov, Ə. Baxşalıyev və V.Məmmədov

